

La preservació del benestar social en un context de progrés econòmic

Guillem LÓPEZ CASASNOVAS

Catedràtic d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra, membre de la Secció de Ciències Socials de l'IME i membre de l'IEC

El meu prejudici explicitat d'entrada: reconeguem, portes endins, que en els llocs petits ens acabam avorrint els uns dels altres; que ens cansen els temes recurrents que perduren a manca d'altres disruptcions, i que fins i tot les coses importants ens semblen menors en boca pròpia, i sempre discutibles si surten de boques de polítics (que s'escolten des de biaixos invalidants). Portes a fora sabem, però, que ser de Menorca és un estatus prou valorat i que genera en nosaltres un cert orgull de pertinença; que les coses importants requereixen constància i tot el consens que sigui possible en llocs petits com el nostre, i que en realitat la política és necessària: o la fas o te la fan.

Tot això es produeix en un context de noves lectures per als indicadors tradicionals del benestar de les comunitats (així es pot veure en el *2018 Atlas of sustainable development goals indicators* - Banc Mundial), en què s'abandona o es complementa l'indicador de renda per capita per d'altres relacionats amb (i) salut, (ii) educació, (iii) pobresa, (iv) treball decent i (v) accés a serveis socials de benestar; a més dels de no discriminació de gènere, aigua neta, salubritat, consum responsable, energia neta, capital social, reciclatge de residus, mobilitat intergeneracional i cohesió comunitària.

Això permet, més enllà d'una anàlisi de situació de fluxos, configurar un balanç social efectiu. Una mirada completa a tots aquests valors permet, al meu entendre, una avaluació de la situació respecte a nous objectius de l'ordre següent per a la nostra illa:

- En infraestructures de salut estam, possiblement, per sobre del que correspon per població de dret; en educatives clarament per sota, vist entre d'altres l'elevat abandonament escolar; en energètiques, de cablatge, de cobertura de telecomunicacions, de transport... necessitam millorar molt i per aquest ordre, i finalment, en

infraestructures socials, sense correspondència amb el nivell de desenvolupament econòmic, anam coixos, amb un sector públic prou deficitari.

- Respecte d'estructures més idiosincràtiques, s'observa fàcilment l'anomenada tragèdia dels béns comuns (qui té cura d'allò que és de tots i no és específicament de ningú), la fuga de cervells (*brain drain*) del nostre capital humà format que ja no retorna a l'illa.
- Finalment, en relació amb les conjuntures, l'acció actual resulta insuficient en matèria d'immigració (acollida i integració) i a l'hora de fer front als dèficits d'inversió dels que plantegen la seva activitat com a *salvadors de temporades* i davant la pressió sobre l'opinió pública d'*influencers* de diferent representativitat. Si l'efecte dels primers ítems és l'erosió del capital social, els de l'últim deriven en una pèrdua de la confiança en la capacitat de fer.

Per tal de redreçar la situació, ens cal saber amb què comptam; és a dir, ens cal un DAFO de Menorca, d'actius i passius.

Actius:

- Societat amb valors de mitjanes més altes
- Clúster amb cert grau de capital social
- Sentiment fort de pertinença
- Geografia i clima relativament favorables: el turisme sempre al rescat!
- Més abocament exterior: espavilam davant contextos canviants
- Una manera de ser pròpia de qui no es pot repenjar en el sector públic
- Registre del passat: qui ja sabia navegar i transaccionar en el segle XIV, avui sap...
- Ubicació geoestratègica per a la logística mediterrània
- És un país *per a vells*, però també per a innovadors!
- Atracció *Menorca!*

Passius:

- Variàncies (desigualtats) creixents
- Marc polític inestable
- Individualisme: costa compartir, despreocupació per allò que és de tots i de ningú
- Sovint encapsulam socialment
- D'esquenes a la *innovació disruptiva* com a forma conservadora
- El capital humà és dèbil i l'exportam
- Miram el poder des de la distància: voler i doldre
- Perill de caure en el monoconreu del turisme en la seva versió pitjor
- Sense poders públics, sense palanques: major fragilitat davant les conjuntures i davant dels costos d'oportunitat intersectorials

Comentari final

Fet aquest balanç, pensant en les coses importants, tot i els prejudicis anteriors, podem concloure que és responsabilitat nostra:

1. Ajudar a pensar en el futur i anticipar els seus efectes indesitjats per tal de corregir-los i apalancar millor els desitjats.
2. Saber cap a on va el món: preocupa la sostenibilitat, i aquest vent ens és favorable per al compromís de les actuacions que han de legitimar la declaració de reserva de biosfera.
3. A partir dels nous conceptes de desenvolupament sostenible i economia circular, compatibilitzar diverses formes de creixement que incorporin la desigualtat i la cohesió social. Hem de sentir aquests conceptes com especialment propis a la nostra illa: un ecosistema de dimensió, capacitat d'experimentació i pilotatge que són realment una gran oportunitat.

El finançament disponible pot resultar propici per a aquell propòsit de la Unió Europea, el Banc Mundial i altres organismes preocupats pel medi. En qualsevol cas, queda pendent el repte d'encaixar el present en el futur, de fer-los compatibles davant de col·lectius que exhibeixen avui taxes de descompte diferents de les que requereix tot preservacionisme. Així mateix, cal mantenir davant la política i dels seus representants un clam en favor de la confiança en el coneixement expert i en l'elaboració de bases de consens.

La tasca no és fàcil, però val la pena. Són les coses realment importants.